

Józef Haller (1873–1960)

Audycja
Radia Gdańsk

Urodził się w majątku Jurczyce pod Krakowem. Członkowie jego rodziny brali udział w powstaniach styczniowym i listopadowym. Okres dzieciństwa spędził w rodzinnym majątku. Uczęszczał do gimnazjum we Lwowie. Swoją przyszłość wiązał z wojskiem. Uczył się w wojskowej Niższej Szkole Realnej w Koszycach i Wyższej Szkole Realnej w Hranicach. Studiował artylerię w Akademii Technicznej w Wiedniu.

Podczas służby w armii przebywał we Lwowie, w Krakowie i Stanisławowie. Został odznaczony Medalem Zasługi Wojskowej. Po zakończeniu kariery wojskowej zaangażował się w prace społeczne. Jego głównym obszarem działań stał się ruch spółdzielczy. Organizował kursy rolnicze, hodowlane i mleczarskie. Działał aktywnie w ruchu skautowskim. Stworzył Krzyż Harcerski (połączenie krzyża maltańskiego i krzyża Orderu Virtuti Militari). Był związany z Towarzystwem Gimnastycznym „Sokół”. Wyznawał zasadę, iż przyszłe Wojsko Polskie musi mieć dobrze wyszkolone kadry.

Wybuch Wielkiej Wojny zastał go zagranicą. Po powrocie został skierowany do Lwowa. Był dowódcą Legionu Wschodniego, rozwiązanego we wrześniu 1914 r. Dowódca 3. Pułku Legionów Polskich. W lipcu 1917 r. nie brał czynnego udziału w kryzysie przysięgowym, który rozpoczął się z inicjatywy Józefa Piłsudskiego i miał na celu nakłonienie legionistów i nowych polskich rekrutów do nieskładania przysięgi na wierność cesarzowi Niemiec i Austro-Węgier. W 1916 r. został dowódcą II Brygady Legionów Polskich („Żelazna”, Karpacka). W ramach protestu przeciwko postanowieniom traktatu brzeskiego, zgodnie z którym Ukrainie oddano Chełmszczyznę, przebił się przez front austriacko-rosyjski pod Rarańczą i połączył się z polskimi jednostkami w Rosji.

W marcu 1918 został dowódcą II Korpusu Polskiego na Ukrainie. Po zaciętej bitwie pod Kaniowem i rozbiciu Korpusu przez Niemców udało się mu przedrzeć do Moskwy, a następnie przez Murmańsk do Francji. Po przybyciu do Francji, w październiku 1918 r., objął dowództwo nad formującą się Armią Polską. Po zakończeniu wojny polskie oddziały zostały przetransportowane do odradzającej się Polski.

W październiku 1919 r. został dowódcą Frontu Pomorskiego i odpowiadał za przejęcie Pomorza w 1920 r. 10 lutego tego roku dokonał symbolicznych zaślubin Polski z morzem. Podczas wojny polsko-bolszewickiej był generalnym inspektorem Armii Ochotniczej.

W okresie dwudziestolecia międzywojennego mieszkał wraz z rodziną na Pomorzu, w majątku Gorzuchowo koło Chełmna. Letnie miesiące spędzał w willi w nadmorskiej wsi Hallerowo (obecnie Władysławowo). Przewodniczył Związkowi Hallerczyków i Związkowi Harcerstwa Polskiego. Był prezesem Głównego Komitetu Polskiego Czerwonego Krzyża.

We wrześniu 1939 r. przedostał się do Rumunii, a następnie do Francji. W rządzie gen. Władysława Sikorskiego był ministrem bez teki. W latach 1940–1943 minister oświaty w rządzie w Londynie. Po zakończeniu II wojny światowej pozostał w Wielkiej Brytanii. Zmarł w 1960 r. Został pochowany na cmentarzu Gunnersbury w Londynie. W 1993 r. jego prochy wróciły do Polski i zostały złożone w kościele św. Agnieszki w Krakowie.

oprac. Barbara Męczykowska

W CZASIE I WOJNY ŚWIATOWEJ BRYGADIER JÓZEF HALLER WALCZYŁ O WOLNĄ POLSKĘ, Z ROSJĄ, STOJĄC POCZĄTKOWO PO STRONIE AUSTRIACKIEJ. PO BITWIE POD KANIEWEM W 1918 R. ZDOŁAŁ UNIKNĄĆ NIEWOLI I UDAŁ SIĘ DO MURMAŃSKA.

4 PAŹDZIERNIKA 1918 R. GEN. JÓZEF HALLER ZOSTAŁ MIANOWANY DOWÓDCĄ ARMII POLSKIEJ WE FRANCJI.

W 1919 R. GENERAL HALLER WRAZ Z BŁĘKITNĄ ARMIA PRZYJECHAŁ DO POLSKI. JEŚNIĄ TEGO ROKU ZOSTAŁ MIANOWANY DOWÓDCĄ FRONTU POMORSKIEGO, MAJĄCEGO ZA ZADANIE PRZEJĘCIE TERENÓW POMORZA GDĄSKIEGO Z RĄK NIEMIECKICH.

GEN. HALLER DOKONAŁ SYMBOLICZNYCH ZAŚLUBIN POLSKI Z MORZEM W PUCKU W DNIU 10 LUTEGO 1920 R.

W CZASIE WOJNY POLSKO-BOLSZEWICKIEJ GEN. JÓZEF HALLER BYŁ DOWÓDCĄ ARMII OCHOTNICZEJ.

W OKRESIE DWUDZIESTOLECIA MIĘDZYWOJENNEGO GEN. HALLER BARDZO CZĘSTO ODPOCZYWAŁ W DOMU POŁOŻONYM WE WSI HALLEROWO, NAD POLSKIM MORZEM (OBECNIE WŁADYSŁAWOWO). ODWIEDZALI GO TAM M.I.N. HARCERZE.

Gen. Józef Haller – zadania

1. Zaznacz poprawne zakończenie każdego zdania. Odpowiedzi utworzą hasło, które należy wyjaśnić.

Józef Haller urodził się w zaborze

F pruskim. **G** rosyjskim. **H** austriackim.

Haller objął dowództwo nad Armią Polską we Francji w:

C 1914 r. **B** 1916 r. **A** 1918 r.

Armia Polska we Francji była także zwana

L Błękitną. **Ł** Białą. **M** Zieloną.

Front Pomorski pod dowództwem gen. Józefa Hallera rozpoczął przejmowanie Pomorza z rąk niemieckich

M 10 stycznia 1920 r. **Ł** 10 lutego 1920 r. **L** 17 stycznia 1920 r.

Armia Ochotnicza, której głównym inspektorem był Haller, brała udział w wojnie

C polsko-niemieckiej. **D** polsko-czechosłowackiej. **E** polsko-bolszewickiej.

Do symbolicznych zaślubin Polski z morzem w 1920 r., w których brał udział gen. Haller, doszło w

O Gdyni. **P** Gdańsku. **R** Pucku.

Przełamanie frontu austriacko-rosyjskiego w 1918 r. przez jednostki dowodzone przez Hallera nastąpiło pod

R Rafajłową. **P** Lwowem. **O** Rarańczę.

Przed I wojną światową Józef Haller był zaangażowany w prace Towarzystwa Gimnastycznego

Y „Orzeł”. **W** „Sokół”. **Z** „Jastrząb”.

Po II wojnie światowej gen. Haller żył w

O Wielkiej Brytanii. **P** Stanach Zjednoczonych. **R** Francji.

HASŁO:

--	--	--	--	--	--	--	--	--

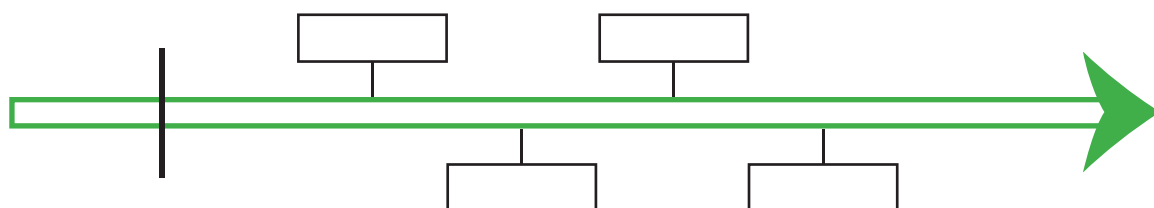
.....

.....

.....

.....

2. Na poniższej osi czasu zaznacz daty związane z życiem gen. Józefa Hallera, a następnie połącz daty i wydarzenia. (1918, 1993, 1873, 1920)

Wojna polsko-bolszewicka	1993
Przybycie do Francji i objęcie dowództwa nad Armią Polską	1873
Rok urodzenia generała	1920
Sprowadzenie prochów generała do Krakowa	1918

3. Przyjrzyj się poniższemu plakatowi i dokonaj jego analizy.

Źródło: Muzeum Plakatu w Wilanowie.

ANALIZA PLAKATU

Spójrz szybko na plakat. Co pierwsze rzuca się w oczy?

Obraz

- Wypisz postaci, obiekty i miejsca ukazane na plakacie.
- Jaki kolor na nim dominuje? Jak myślisz dlaczego go wybrano?
- Jakie symbole odnajdujesz na plakacie? Do czego się one odnoszą?
- Na kogo wskazuje gen. Haller? Do czego ma on zmobilizować odbiorcę?

Słowo

- Czy na plakacie podano jakieś hasło?
- Czy są tam jakieś pytania, instrukcje?
- Czy podano informację, kto go zaprojektował?

- Jak plakat ma oddziaływać słowem, a jak obrazem?
- Jednym zdaniem podsumuj plakat.
- Kiedy ten plakat powstał?
- Co działo się w tym czasie w Polsce?
- Kto miał być odbiorcą tego plakatu?
- Jaki był cel stworzenia tego plakatu? Wskaż na plakacie kilka elementów potwierdzających twoją odpowiedź.

4. Znajdź w wykreślance ukryte słowa związane z postacią Józefa Hallera.

O	C	E	I	A	W	M	H	G	F	A	Y	F	J	C	B	R
N	Z	J	S	R	C	K	H	P	A	M	C	R	Y	N	K	S
B	Ł	Ę	K	I	T	N	A	A	R	M	I	A	W	E	G	K
K	U	L	E	M	T	U	L	U	M	J	C	N	S	C	A	K
R	N	P	E	D	A	A	L	B	I	L	R	C	E	G	G	K
T	M	K	N	Y	G	Z	E	L	A	M	N	J	E	I	G	F
S	G	J	T	B	B	H	R	F	O	J	H	A	L	L	E	R
E	P	D	W	S	S	M	O	R	C	O	Z	H	C	D	H	M
A	Z	R	P	R	D	E	W	Z	H	B	R	H	M	W	M	F
D	P	L	C	A	I	O	O	P	O	D	B	W	Y	R	T	M
O	F	A	D	C	T	I	H	R	T	E	P	N	Z	Z	W	Y
Z	A	I	Z	J	T	N	F	P	N	D	E	N	W	O	B	B
G	S	P	D	Z	K	Z	K	P	I	G	F	C	M	Z	H	F
R	R	H	Y	S	M	P	T	J	C	O	Y	O	F	D	O	E
F	B	R	S	R	J	U	R	C	Z	Y	C	E	L	L	N	J
M	H	K	L	S	S	C	B	F	A	F	C	C	Y	E	N	O
Y	D	Y	J	B	H	K	O	R	P	T	F	U	S	N	W	B

HALLER, PUCK, JURCZYCE, ARMIA OCHOTNICZA, FRANCJA, BŁĘKITNA ARMIA, HALLEROWO